

Espoon vanhusneuvosto

Järjestöjen aloitteet ja palautteet 2022

Aloitteet:

1. Liukuesteitä tai kävelysauvoja 68+ikäisille (Hytet)

Kulunut talvi oli monella tapaa erittäin haasteellinen ajatellen ikääntyvien terveysturvallista ulkoilua. Runsaslumisuuuden takia katujen kunnossapito oli erittäin haasteellista ja se vaikeutti ja rajoitti monien ikäihmisten ulkona liikkumista.

Joitakin vuosia sitten Espoo jakoi Elä- ja Asu seniorikeskusten kautta liukuesteitä. Nyt olisi hyvä toistaa tämä ja tarjota joko liukuesteet tai kävelysauvat ikääntyvien terveysturvallisen talviulkoilun tueksi. Liukuesteet on kohtuullisen helpot kiinnittää ja poistaa esim. kauppaan mennessä. On huomattava, että kävelysauvat toimivat myös ryhdin ylläpitäjinä sekä kävelyn rytmittäjinä.

2. Määräaikaisesti, suunnitelmallisesti toteutettavat terveystarkastukset alkaen 68+ikäisistä (Hytet/ tepa)

Nykytilan pulmana on vaikeus päästä tutun hoitajan/lääkärin vastaanotolle.

Tämän voisi toteuttaa esim. nimikkeellä senioriseula tai senioritarkastukset.

Alkutarkastuksen esim. vuosi eläköitymisen jälkeen voisi suorittaa moniammatillinen ikääntyvän väestön terveys- ja toimintakykyä arvioiva gerontologiseen/ geriatriseen hoitoon perehtyneet työryhmä :

- terveydenhoitaja (seurantatarkastukset yksilöllisen suunnitelman mukaan, kuitenkin vähintään joka kolmas vuosi)
- toiminta-/fysioterapeutti (seuranta yksilöllisen tarpeen mukaan)
- sosiaalityöntekijä – ohjaus tarpeen mukaan (esin Kela:n hoitotukianomukset, omaishoidon tuki ym.)
- Ikäkausilaboratorio tutkimukset (vastaukset valmiina ennen lääkärintarkastusta)
- lääkäri (suunnitelma toistuvista lääkärintarkastuksista tulisi laatia kunkin yksilöllisen tarpeen mukaan 1-3 vuoden välein, 80+ ikäisille vuosittain). Suunnitelman olisi käsitettävä myös erikoissairaanhoidon seurantatutkimukset.

Toimintamallin hyödyt

- monipuolinen tilannearvio paljastasi ”piilevät” toimintakyvyn vajeet (esim. muistiongelmia), sekä alkuvaiheessa olevat sairaudet (diabetes, Parkinsonin tauti, sydänsairaudet ym.)
- parantaisi palvelujen saatavuutta (oikea apua oikeaan aikaan)
- vältetään päällekkäisiä tutkimuksia
- asiakkaalla olisi mahdollista asioida tutuksi tulevan terveydenhoitajan kanssa (lisää turvallisuuden tunnetta, luottamusta julkisiin palveluihin)
- osoittaisi kuinka paljon kyseisessä väestössä on niitä, joiden aiempi erikoissairaanhoidon seuranta on siirretty perusterveydenhuoltoon ja kuinka heidän sairaustilanteensa etenee
- auttaisi ennakoimaan kotihoitopalvelujen tarpeen kasvua, henkilöstötarvetta
- auttaisi ennakoimaan omaishoitoressurssien tarvetta
- auttaisi ennakoimaan tehostetun palveluasumisen hoitopaikka- ja henkilöstötarvetta
- ”terveemmät kuukaudet/vuodet” hillitsisivät sosiaali- ja terveystalouden kustannusten nousua.

3. Vanhusneuvolatoiminta (Hytet/tepa)

Vanhusneuvolatoiminta tukisi senioreiden omalääkäritoimintaa ja se voisi olla osin sähköinen. Helsingin kaupungilla on Maisa-niminen systeemi, jolla asiakas saa omalääkäriin, jonka kanssa hän voi sähköisesti hoitaa terveyteensä liittyviä asioita. Tähän pitäisi kutsua vaikka kahden vuoden välein henkilö ja se alkaisi esim. kaksi vuotta eläköitymisen jälkeen. Näin estettäisiin mahdollisten sairauksien ja vaivojen pääseminen huonoon kuntoon ja hoito olisi kevyempää.

4. Omalääkärijärjestelmän palauttaminen perusterveydenhuoltoon (Hytet/tepa)

Espoossa kokeiltiin 80-luvun lopulla väestövastuiseen tiimityöhön perustuvaa omalääkärijärjestelmää (ns. Levike -hanke). Toteutus koettiin myönteiseksi ja toimintamallia siirrettiin sitten asteittain muille terveysasemille. Se sai laajempaakin julkisuutta ja osaltaan vaikutti valtakunnallisen Toimiva terveyskeskus -projektin syntymiseen vuosina 1990-1992. Sekä asiakkaat että työntekijät kokivat uuden toimintamallin myönteisenä.

90-luvun alkupuoliskon lama sekä terveydenhuollon vähenevien resurssien keskittäminen erikoissairaanhoidon ja työterveyshuoltoon vesittivät kuitenkin hyvin alkaneen kehityksen. Kuntien säästötavoitteet, uusien virkojen saamisen vaikeutuminen, täyttökiellot ym. vaikeuttivat uuden toimintamallin käyttöönottoa ja omalääkärijärjestelmästä jouduttiin asteittain luopumaan.

Nykyisin työterveyshuolto lisääntyneillä resursseillaan hoitaa työikäisten henkilöiden tavanomaisia sairauksia jotka ovat usein yksittäisiä ja lievempiä. Työterveyshuolto on myös houkutelut paremmilla eduillaan aiemmin terveyskeskuksissa työskennelleet kokeneet yleislääkärit palvelukseensa. Myös erikoissairaanhoidon tilanne on resurssien saannin kannalta pysynyt hyvänä.

Julkisen puolen terveyskeskukset ovat tämän kehityksen myötä vaarassa muuttua ongelmakeskuksiksi, jonne muut haluavat työntää potilaat ja ongelmat, jotka ovat liian hankalia tai kalliita tehokkuuden ja tuotteistuksen logiikkaa noudattavassa palvelujärjestelmässä.

Esitettyjen arvioiden mukaan yksityiset sairaanhoitovakuutukset ovat yleistymässä. Niitä ostetaan entistä enemmän etenkin lapsille, mutta myös aikuisten vakuutusten suosio on kasvanut. Tämä vahvistaa jo pitkään jatkunutta eriarvoistavaa kehitystä, jossa terveyskeskus hoitaa huono-osaisimmat ja pitkäaikaissairaat. Muut käyttävät työterveyshuoltoa tai yksityisiä palveluita, joissa vastaanotolle pääsee huomattavasti nopeammin.

Esitämme: Espoon kaupunki käynnistää kehittämishankkeen, jossa perusterveydenhuollon tilanne, resurssit ja toimintatavat arvioidaan sekä hyödynnetään lähihistorian parhaita käytäntöjä. Esitämme lisäksi kaupunki kehittämishankkeen yhteydessä käynnistää kokeilun, jossa väestövastuiseen tiimityöhön perustuvaa omalääkärijärjestelmää ryhdytään kokeilemaan alkuvaiheissaan 70 v + väestönosaan sekä moniongelmaisiin, erilaista asiantuntemusta vaativiin asiakkaisiin.

5. Senioreiden omalääkäritoiminta ((Hytet/tepa))

Senioreiden omalääkäritoiminta tulisi saada mitä pikimmin käyntiin. Nyt on takana kaksi koronavuotta, joiden aikana hoitovelkaa on kertynyt paljon. On ensiarvoisen tärkeitä saada koko vanhusväestön terveydentilasta selvyys tässä vaiheessa, jotta mahdolliset koronan aikana ilmenneet vaivat saataisi hoidettua. Jos nyt ei ryhdytä kiireellisiin toimenpiteisiin,

edessä voi olla todella raskaita ja kalliita hoitoja. Suuret ikäluokat lähestyvät 80-vuoden ikää, jolloin tiettävästi terveys alkaa reistailla siihen asti terveinä pysyneillä henkilöillä.

6. Elä- ja asu -seniorikeskukset (Hytet)

Espoo on ikäpoliittisessa ohjelmassaan vuodelta 2016 päättänyt, että toimiviksi osoittautuneita Elä ja Asu -seniorikeskuksia rakennetaan kaikkiin Espoon kaupunkikeskuksiin. Hankkeet eivät ole kuitenkaan edenneet alkuperäisten suunnitelmien ja päätösten mukaisesti.

Nyt SOTE-uudistus on jälleen uudessa vaiheessa. Esitämme, että kaupungin päättävät elimet esittäisivät Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen päätöksentekijöille seniorikeskusten aktiivinen suunnittelun käynnistämistä mahdollisimman pikaisesti. Pidämme erityisen tärkeänä jo hankesuunnitteluvaiheeseen ehtineen Matinkylän Elä ja Asu -seniorikeskuksen kiireellistä toteuttamista.

7. Ikääntyvien välimuotoinen asuminen (Hytet/vapa)

Ikääntyvien välimuotoisen asumisen suunnitelmallinen kehittäminen Espoossa tavanomaisen asumisen ja tehostetun palveluasumisen väliin on mielestämme hyvin tärkeää väestön ikääntyessä. Asuminen voi olla joko huoneenvuokralain alaista tai asumista omistus- tai asumisoikeusasunnossa. Asuminen ja palvelut on selkeästi erotettu toisistaan. Suunnittelu vaatii poikkihallinnollista työtä ja halua lähteä ratkaisemaan meitä kaikkia koskevaa yhteistä haastetta. Välimuotoisessa asumisessa korostuu yhteisöllisyys, yhteinen toiminta, sijainti palvelujen lähellä ja esteettömyys, jota tukevat turvallisuutta lisäävät teknologiset ratkaisut. Ikäihmisten yksinäisyyteen ja turvattomuuden tunteeseen esimerkiksi leskeksi jäämisen vuoksi ei pystytä vastaamaan nykyisillä palveluilla. Heille ei ole riittävää kotihoito, päivätoiminta eikä vuorohoito, mutta he eivät vielä tarvitse tehostettua asumispalvelua. Turvattomuus aiheuttaa myös fyysisiä vaivoja ja yksinäisyys voi lamauttaa ihmisen totaalisesti jolloin hän ei enää kykene toimimaan normaalisti ja voi jopa syrjäytyä. Päivystyspalvelut kuormittuvat. (Päivi Meriläinen, palveluesimies, Oulun kaupunki 8.6.2020. www.hippa.metropolia.fi)

Katsomme, että välimuotoisen asumisen kehittäminen ei voi jäädä vain markkinoiden hoidettavaksi. Tällöin esimerkiksi pienituloisimmat kotihoidon asiakkaat jäävät palveluiden ulkopuolelle, sillä heillä ei ole varaa maksaa markkinahintaisesta asumisesta ja palveluista. Sen vuoksi tarvitaan myös kaupungin omia välimuotoisen asumisen palveluita. On tuskastuttavaa kotihoidon työntekijöille jättää asiakkaat yksinäisinä ja turvattomina kotinsa vangiksi. Seniorikeskukset ja esimerkiksi ikääntyneiden ryhmäasuminen ja perhehoito myös säästävät kustannuksia, koska kotihoidon työaika ei kulu työmatkoihin ja ikääntyneiden elämänlaatu paranee kun he saavat toisistaan seuraa ja turvaa.

8. Matinkylän entisen terveysasemarakennuksen tulevaisuus (Hytet)

Matinkylän entinen terveysasemarakennus toimii nykyisin Espoonlahden terveysaseman väistötilana vuoden 2024 kesään saakka. Kaupunki ei ole ainakaan julkisuuteen esittänyt mitään suunnitelmia talon tulevasta kohtalosta väistötilavaiheen jälkeen. Talon iän, kunnan ja arkkitehtonisen arvon huomioon ottaen esitämme, että taloa ei missään tapauksessa pureta. Olemme jo aikaisemmin esittäneet tiloihin joissakin Suomen kunnissa toimivien vanhusneuvoloiden mukaista vanhusneuvolaa. Sosiaali- ja terveystieteiden mahdollisesti yhdistyessä tulisi palvelupisteeseen luoda sosiaalipalveluiden, neuvonnan ja ohjauksen ohella myös viihtyisiä yhteisiä tiloja, joita vanhusjärjestöjen ohella myös muut alueen järjestöt voisivat hyödyntää.

Asukaslähtöisyyttä korostavan kaupungin periaatteiden mukaisesti tilojen käytön suunnitteluun tulisi ottaa mukaan myös asukkaiden edustus.

9. Ikääntyvien käyttöön tulevien laitteiden sijoittaminen leikkipuistoihin (KOTO,Varhaiskasvatus)/KAKE, Leena Ihalainen

Espoo on rakentanut kiitettävästi lapsille tarkoitettuja leikkipuistoja. Heitä valvovien aikuisten käyttöön on eräisiin leikkipuistoihin sijoitettu myös ns. fitness –kuntoilulaitteita jotka soveltuvat aktiivista ja vaativaa kuntoilua harrastaville.

Hyvin usein lasten leikkien valvojina toimivat myös isovanhemmat, joille fitness –kuntoilulaitteet ovat liian vaativia. Leikkipuistoihin tulisi sijoittaa myös välineitä, joiden tarkoituksena olisi auttaa iän myötä heikkenevän toimintakyvyn ylläpitämistä. Tällaisilla laitteilla voitaisiin ylläpitää esimerkiksi tasapainon säilyttämistä, jäsenten liikkuvuuden ylläpitämistä ja lihaskunnon säilyttämistä. Tällaisista leikkipuistojen laitteista on hyviä esimerkkejä mm. Jyväskylässä ja Lappeenrannassa.

Esitämme, että Espoon kaupunki ryhtyisi toimenpiteisiin ikääntyville tarkoitettujen, toimintakykyä ylläpitävien laitteiden sijoittamiseksi leikkipuistoihin.

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen vastaus: Leikkipuistojen laitteista vastaa kaupunkitekniikan keskus, pyydetään sieltä vastausta.

Kaupunkitekniikan keskus:

10. Rantaraitin toteuttaminen nuottaniemen läntisessä osassa (KYT)

Uudistamme esityksemme, että kaupunki käynnistää pikaisesti toimenpiteet, joilla Matinkylän Nuottaniemen läntisin osa saadaan rantaraitin piiriin hyväksytyin asemakaavan ja alkuperäisen suunnitelman mukaisesti. Esteettömyyden kannalta pidämme hanketta keskeisenä. Kaikki esitykset rantaraitista luopumisesta tai vetämisestä katuosuuden kautta ko. osuudella on torjuttava.

Vastaus:

Kaupunginhallitus on kokouksessaan 2.5.2022 palauttanut valmisteluun kaksi valtuustoaloitetta koskien Nuottaniemen toteuttamatonta rantaraittia. Palautuksissaan kaupunginhallitus kehottaa ottamaan kielteisen kannan asemakaavan toteuttamiseen lunastusmenettelyn kautta ja toteamaan, että rantaraitin nykyinen linjaus täyttää yleisen virkistystarpeen toistaiseksi hyvin. Lisäksi kaupunginhallitus on palautuksessaan todennut, että virkistystarpeiden kasvavaan kysyntään alueella vastataan Lilla Blindsundin virkistyskäytön mahdollistavalla Blindsundin sillalla, jonka valtuusto päätti ottaa syksyllä 2021 kaupungin investointiohjelmaan.

11. Omaishoito (Vanhusneuvosto eläkeläisyhdistysten edustajana) (Hytet)

Omaishoitajien tilanne on vaikea. Hoidettavat ovat entistä huonokuntoisempia, minkä lisäksi myös hoitajien kunto on koetuksella hoidettaessa kokoaikaisesti yhä vain huonokuntoisempia läheisiä.

Keski-Espoon senioreiden ehdotus on, että vanhusneuvoston alaiset eläkeläisjärjestöt toimisivat yhteistyössä Espoon ja Kauniaisten – Omaishoitajat ja läheiset ESKAn kanssa ja mahdollistaisivat iäkkäiden omaishoitajien osallistumisen viikkokokouksiinsa. Tämä soisi

toteutua siten, että ko. järjestön vapaaehtoiset seniorit tuuraisivat omaishoitajaa kokouksen ajan. Näin omaishoitajat saisivat virikkeitä jaksakseen hoitaa läheistään.

12. Kannukino (**Elinvoima/kulttuuri**)

Espoon keskuksen ainoa elokuvateatteri on poistanut ohjelmistostaan elokuvat kokonaan ja siirtynyt tapahtumajärjestäjäksi. Keski-Espoon seniorit ry:n jäsenkunnassa on hämmästeltä Kannukinossa tehdyn remontin jälkeen tapahtunutta muutosta. Emmekä suinkaan ole ainoita. Elokuvat ovat yksi keskeisimmistä kulttuurimuodoista ns. "tavallisen kansan" keskuudessa, lapsista - ikäihmisiin.

Yhdistyksellämme on useiden vuosien ajan ollut mahdollisuus varata jäsentensä toivoma elokuva. Hinta on ollut kohtuullinen ja kävijöitä on riittänyt. Kenellä tahansa on ollut mahdollisuus tulla nauttimaan elokuvasta. Nykytilanne on koettu hyvin harmillisena, etenkin kun Espoon keskus on muutenkin jäänyt "lapsipuolen" asemaan. Pidämme tärkeänä elokuvien palaamista Kannukinon ohjelmistoon.

Keski-Espoon seniorit ry (jäsenmäärä 319) esittää, että Espoon kaupunki ryhtyy toimeen elokuvista vastaavan henkilön palkkaamiseksi.

Kulttuurin tuloksikkö vastaa: Uudistettu Kannusali on nykyaikainen ammattitaitteen ja kulttuurin esitystila, jonka monipuolinen ohjelmisto koostuu klubi-illoista teatteriin ja elokuvaan. Vuoden 2022 aikana salin ohjelmaprofiilia on laajennettu niin, että se kattaa kulttuurin koko kentän mahdollisimman monipuolisesti. Ohjelmisto ja salin profiili kehittyvät kaiken aikaa ja otamme mielellämme vastaan palautetta sekä ehdotuksia.

Aiemmin Kannusali keskittyi vahvasti elokuvatoimintaan, jota on jatkettu noin kerran kuukaudessa esitettävillä perhe- ja aikuisten elokuvilla. Elokuvia esitetään toistaiseksi kerran kuukaudessa. Tällä hetkellä etsinnässä on mahdollinen vakituinen elokuvatoimintakumppani, joka voisi ottaa toiminnan hoitaakseen. Kaupunki ei voi kilpailla kaupallisten toimijoiden kanssa, jotka elokuvien esittämisestä pääasiassa vastaavat (lähin iso toimija Leppävaarassa).

Kannusali on osa Kulttuurin tuloksikkön Tapahtuma- ja kulttuuripalvelualueetta, jonka tehtävä on vastata kulttuuritalojen- ja tilojen toiminnasta, varustelusta ja tekniikasta.

13. Istuinpenkkien lisääminen ulkoilureittien ja kävelyteiden varrelle Leppävaaran alueelle (**KYT**)

On ensiarvoisen tärkeää, ikäihmisten terveydelle ja mielialalle päästä kävelemään.

Lämpimänä aikana saisi istuksia rauhassa kuunnellen lintujen laulua ja lepuuttaa mieltään. Saattaahan siihen penkille tulla toinenkin henkilö, jonka kanssa on mukava vaihtaa kuulumiset.

14. Katujen talvikunnossapitoon tulee kiinnittää paljon enemmän huomiota (**KYT**)

Vuoden 2022 talvikunnossapito oli kehnoa. Kahden koronavuoden jälkeen tuli vielä talvi, jolloin ulkoileminen oli tuskaista taivaltamista. Suomi on pohjoinen maa, jossa joka vuosi on talvi lumineen ja jäisine katuineen. Tämä ei tietenkään ole pelkästään Leppävaaran alueen ongelma vaan koko Espoon ongelma. Toivomme seuraaville vuosille talvien vaatimaa panostusta liukkauden torjuntaan.

15. Lähibuslinjojen parantaminen (**KYT**)

Kauklauden eläkkeensaajille sekä Kauklauden Elä ja asu-seniorikeskuksen palvelukeskukseen on monelta taholta valitettu sitä, että lähibussia 168 eivät ikääntyneet voi käyttää, koska asuvat mm. omakotialueilla.

Lähibussin 168 reitti on Espoon keskus – Mikkelä – Kauklahti ja se kattaa Kauklaudessa radan pohjoispuolen suhteellisen hyvin.

Ainut pikkubussilla ajettava linja on 166, joka korvaa Mankin seisakkeen sulkemisesta aiheutuneen julkisen liikenteen vajeen Lasilaaksosta Kauklauden keskustan kautta Vanttilaan.

Kauklauden eteläpuolella Kurttilan alueelle ei kummankaan lähibussin, ei 166 eikä 168 reittiä ole suunniteltu. Metrolle menevä linja 165 kulkee Kurttilan tietä pitkin. Kurttilan tien länsipuolella on suuri omakotialue, johon ei ole suunniteltu joukkoliikennettä.

Ennen vanhan ostoskeskus Lippulaivan purkamista vuonna 2017 ajettiin linja 65 Espoonlahden (uimahallin) ja Kauklauden välillä. Lippulaivan purkamisen jälkeen linja 65 lakkautettiin. Nyt kun uusi Lippulaiva on avattu tuo linja (entinen 65 ja 65K) voitaisiin ottaa uudestaan käyttöön.

Kauklauden Eläkkeensaajat ry ehdottaa, että Espoon liikennesuunnittelu sekä HSL ottaisivat kauklahtelaiset, etenkin ikääntyneet kauklahtelaiset mukaan lähibussireittien suunnitteluun.

Palautteet:

Terveyskeskus Mehiläinen Espoontori (Hytet/tepa)

Terveyskeskuksen laboratoriopalvelut koetaan ongelmalliseksi. Verkkosivuilla sanotaan, että Espoontorin terveyskeskuksessa on saatavilla kaikki samat palvelut kuin julkisella puolella, myös laboratoriopalvelut. Ne on kuitenkin varattava puhelimitse ja aikoja on vain ti - to klo 8.00–14.00. Tämäkin on harhaanjohtava tieto. Ainakin käytännössä laboratoriopalveluihin ohjataan aina menemään Leppävaaran Mehiläiseen. Mahdollisuutta käyttää HUS:n laboratorioita ei myöskään ole, eivätkä kyseiset laboratoriot keskustele keskenään. Terveyskeskus Mehiläisen valinneet ovat epätasa-arvoisessa asemassa.